

Asia: VN/4163/2023

Valtioneuvoston asetus mikroyhdistysten tilinpidosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö (myöh. selvitysyksikkö) lausuu harmaan talouden torjunnan näkökulmasta. Harmaalla taloudella tarkoitetaan organisaation sellaista toimintaa, josta aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään verojen, lakisääteisten eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen taikka tullin perimien maksujen suorittamisen välttämiseksi tai perusteettoman palautuksen saamiseksi (Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä 2 §).

Ehdotuksessa valtioneuvoston asetukseksi mikroyhdistysten tilinpidosta 4 §:n perusteella mikroyhdistysten tilinpito perustuu pääosin tiliotteen tietoihin. Selvitysyksikkö ehdottaa lausunnossaan, että asetuksen pykälää 11 § Vuosilaskelman liiteluettelot ja 13 § Vuosikoonnin sisältö ja säilyttäminen täydennetään siten, että omaisuus- ja saatavaluettelosta sekä vuosikoonnin sisällöstä ilmenisi yksityiskohtaisesti luetteloituna myös yksilöintitiedot käytetystä rahoitusomaisuuden tilistä.

Selvitysyksikkö näkee yhdistysten harmaan talouden toiminnan riskit laajempina kuin nyt käsiteltävänä olevan asian, joka koskee asetusta mikroyhdistysten tilinpidosta. Yhdistysten kirjanpidon tai tilinpidon valvonta viranomaisen taholta nähdään olevan kokonaisuudessaan vähäistä. Yhdistyslain muutos helpotetusta tilinpidosta ja sitä täydentävä asetus tilinpidosta eivät paranna tilannetta yhdistystoimintaan liittyvistä harmaan talouden riskeistä vaan sirpaloittaa sitä edelleen aikaisemmasta. Selvitysyksikkö on lisäksi lausunnossaan tuonut harmaata taloutta ja rahanpesun sekä terrorismin rahoittamista koskevia riskejä esille.

Perustelut

Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisterissä on noin 108 000 yhdistystä. Näistä Verohallintoon on rekisteröitynyt vajaa 60 000 yhdistystä, joista yli 60 % ei kuulu Verohallinnon rekistereihin (ennakkoperintärekisteri, alv-rekisteri: liiketoiminta, kiinteistön käyttöoikeuden luovutus, alkutuotanto tai työnantajarekisteri). Yhdistystä ei tarvitse ilmoittaa Verohallinnon rekistereihin, jos se on yleishyödyllinen ja sillä ei ole muuta ilmoitettavaa Verohallintoon. Yhdistyksen on ilmoitettava tilinpäätös yhdistysrekisteriin vasta, jos sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi seuraavista raja-arvoista: liikevaihto 12 000 000 euroa, taseen loppusumma 6 000 000 euroa tai palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. Mikroyhdistykset alittavat PRH:n asettamat raja-arvot tilinpäätöksen antamisvelvollisuudesta.

Mikroyhdistysten ei oleteta muodostavan suurta harmaan talouden riskiä, mutta mikäli yhdistyksen tosiasiallinen toiminta ei vastaa asetuksessa olevaa määritelmää, muodostavat näennäiset mikroyhdistykset samanlaisen riskin kuin muutkin yhdistykset ja yhtiöt harmaan talouden väärinkäytöksille. Yhdistykselle valittavan toiminnantarkastajan ei nähdä olevan sellainen ulkopuolinen taho, joka varmuudella saattaisi mahdolliset väärinkäytöshavainnot viranomaisten tietoon, mutta toiminnantarkastus parantaa toiminnan luotettavuutta. Kansainvälinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän FATF:in Suomea koskevassa maa-arviossa edellytetään ottamaan NPO-sektoriin kohdistuvat riskit huomioon. Valtiovarainministeriön julkaisussa Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2021 on keskeisimpinä NPO-sektoriin kohdistuvina riskeinä arvioitu olevan pienten NPO-toimijoiden toiminta, laillisen NPO-toiminnan hyväksikäyttö rikollisiin tarkoituksiin, käteisen kuljettaminen kriisimaihin sekä NPO-toimijoiden oman toiminnan kriittisen arvioinnin puutteet.

Mikroyhdistysten tiliotteelta on nähtävissä ylittääkö avustusten ja muiden tulojen yhteenlaskettu määrä tilikaudella ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella 30 000 euroa. Esimerkiksi pankeilla on rahanpesunsäännösten perusteella velvollisuutena asiakkaan tunteminen ja tunnistaminen. Tähän kuuluu tietojen hankkiminen asiakkaan toiminnasta, tämän liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteista palvelun tai tuotteen käyttämiselle. Vuosilaskelman liiteluetteloita tai vuosikoontia voidaan hyödyntää asiakkaan tuntemisessa. Rahanpesuilmoituksia tehdään myös pienistä tilitapahtumista, esimerkiksi rahanpesuilmoituksissa poikkeuksellisten transaktioiden ilmoitukset euroväliltä 1 - 9 999 € ovat jo kahden vuoden ajan olleet yleisin ryhmä.

Ehdotuksessa valtioneuvoston asetukseksi mikroyhdistysten tilinpidosta 4 §:n perusteella mikroyhdistysten tilinpito perustuu pääosin tiliotteen tietoihin. Asetuksen 11 §:stä Vuosilaskelman liiteluettelot tulisi ilmetä yksityiskohtaiset yksilöintitiedot käytetystä rahoitusomaisuuden tilistä ja asetuksen 13 §:stä Vuosikoonnin sisältö ja säilyt-täminen tulisi ilmetä yksityiskohtaiset yksilöintitiedot käytetystä rahoitusomaisuuden tilistä. Yhdistyksellä voi olla käytössään useita pankkitilejä, ulkomaisia tilejä sekä sellaisia uusia maksutapoja, joiden rahavirtojen seuraaminen voi olla haastavaa tai jopa mahdotonta. Käytettyjen tilien yksilöity merkintä vuosilaskelman liiteluettelossa tai vuosikoonnissa parantaa valvontamahdollisuuksia ja varmistamaan sen, että yhdistyksen tilinpito kattaa kaikki käytössä olleet tilit.

Mikroyhdistysten tilinpitoon valitun sääntelymallin tulisi mahdollistaa harmaan talouden sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa. Koska yhdistysten raportointivelvollisuus ja kirjanpidon viranomaisvalvonta on vähäistä, nähdään yhdistystoiminnan muodostavan riskin harmaan talouden ja rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen näkökulmasta.

Marttinen Janne
Verohallinto

Garselius Tatta
Verohallinto - Harmaan talouden selvitysyksikkö